

اطلاعاتی راحت است؟

- هر نوع آب و هوا، در چند استان ایران رایج است؟

- انواع متفاوت آب و هوا در چه استان‌هایی دیده می‌شوند؟

- هر استان چه نوع آب و هوایی دارد؟

دسترسی به چه نوع اطلاعاتی به کمک این جدول، به راحتی امکان‌پذیر نیست؟

• موقعیت جغرافیایی استان‌ها نسبت به هم؛

• موقعیت جغرافیایی انواع آب و هوا نسبت به هم و نسبت آن‌ها با عوارض طبیعی مثل کوه‌ها، دریاها و...؛

• مساحتی که هر کدام از انواع آب و هوا دارند.

مشکل دیگر وقتی پیش می‌آید که دو نوع آب و هوای مختلف در یک استان داشته باشیم. مثلاً در استان اصفهان هم آب و هوای گرم و خشک وجود دارد، هم آب و هوای معتدل و نیمه‌خشک کوهستان. اما در این جدول مجبوریم استان اصفهان را نهایتاً در

یکی از انواع آب و هوا طبقه‌بندی

کنیم. حالا به نمودار ۲ که از

کتاب علوم اجتماعی سال

هفتم برداشته شده، نگاه کنید.

نمودار از نوع دیگر

معدنه کشاورز اصلاحي

دسترسی به چه

اطلاعاتی از طریق این

نمودار ساده است؟

- با نگاهی کلی

می‌توان آب و هوایی

که بیشترین مساحت

را در ایران دارد، پیدا

کرد. نسبت مساحتی

دیگر انواع آب و هوا هم در این نمودار مشخص است.

- نسبت انواع آب و هوا به هم و به عوارض جغرافیایی

مشخص است. نقش دریای خزر، خلیج فارس و دریای

عمان در شکل‌گیری آب و هواهای «معتدل و مرطوب

خزری» و «گرم و شرجی سواحل جنوب» کاملاً مشهود

است. نقش رشته‌کوه زاگرس در شکل‌گیری آب و هوای

معتدل و نیمه‌خشک کوهستانی، و نقش دشت کویر و

دشت لوت در شکل‌گیری آب و هوای گرم و خشک

پیدا است.

- بعضی استان‌ها هستند که دو یا چند نوع آب و هوای

متفاوت دارند. در این نمودار این استان‌ها به راحتی دیده

می‌شوند و نیازی نداریم که حتماً آن‌ها را در یک دسته

طبقه‌بندی کنیم.

حالا بیایید سراغ نمودارهای پیچیده‌تری برویم. نمودار

شاید شما نمودار ۱ را نوعی نمودار ندانید. بیشتر ما با شنیدن کلمه نمودار یاد نمودار ستونی و میله‌ای، نمودار خط شکسته یا حداکثر نمودار دایره‌ای می‌افتیم. انگار فقط این‌ها نمودار هستند. اما نمودارها می‌توانند اشکال و انواع بسیار متفاوتی داشته باشند. به‌طور کلی می‌توان گفت: نمودار تصویر نمادینی است که در آن خواصی از بعضی کمیت‌ها و یا رابطه چند کمیت با هم نمایش داده

می‌شود. در نمودارها قراردادهایی وجود دارند که مهم است به مخاطب انتقال داده شوند و قابل فهم باشند. برای مثال در نمودار ستونی قرارداد می‌کنیم که ستون بالای هر کمیت، داده‌های مربوط به آن را نشان می‌دهد. برای شروع بیایید به این مورد نگاه کنیم: در کتاب تعلیم اجتماعی سال هفتم، درباره تنوع آب و هوایی در ایران صحبت شده است. در این کتاب آب و هوای مناطق متفاوت ایران در چهار گروه طبقه‌بندی شده است:

۱. معتدل و مرطوب خزری / ۲. معتدل و نیمه‌خشک کوهستانی / ۳. گرم و خشک / ۴. گرم و شرجی سواحل جنوب

جدول ۱. آب و هوای استان‌های ایران

آب و هوا	استان
معتدل و مرطوب خزری	گیلان، مازندران و...
معتدل و نیمه‌خشک کوهستانی	کردستان، آذربایجان غربی و...
گرم و خشک	یزد، کرمان و...
گرم و شرجی سواحل جنوب	بوشهر، هرمزگان و...

اگر بخواهیم درباره اینکه هر کدام از استان‌های کشورمان در کدام یک از این دسته‌بندی‌ها می‌گنجند، اطلاعاتی

را مرتب کنیم، می‌توانیم از جدولی مانند جدول

بالا استفاده کنیم که البته باید کامل شود.

به کمک این جدول دسترسی به چه

نمودار ۲

میل‌های زیر، میانگین بارش سالانه درازمدت را در کشورمان، به تفکیک استان نشان می‌دهد.

تغییر کرده است.

- می‌توان مقایسه کرد که در چه مساحتی از

ایران بارندگی زیاد و در چه

مساحتی بارندگی کم است.

اگر چنین نموداری را از کل

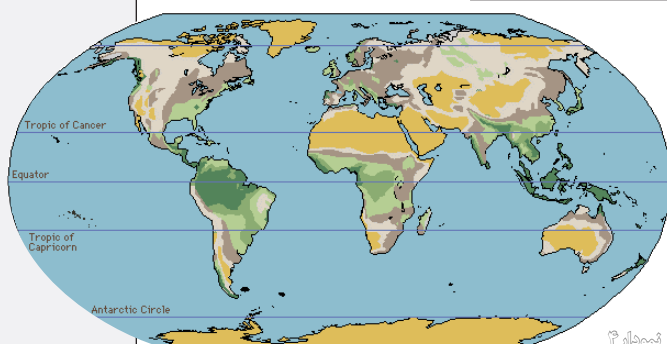
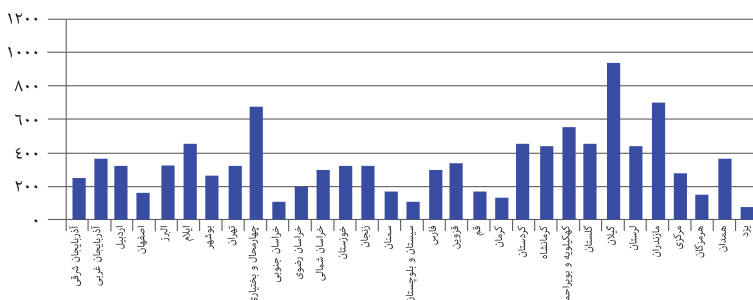
دنیا داشته باشیم می‌توانیم

بینیم که ایران کشوری است

با میانگین بارندگی سالانه کم؛

نموداری شبیه به آنچه در نمودار

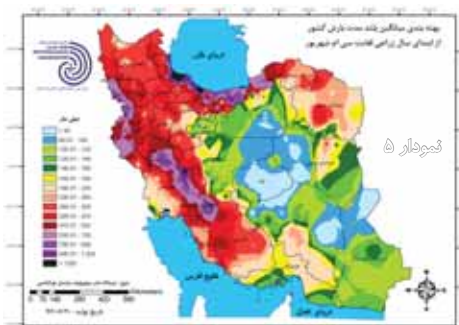
۴ می‌بینیم.

نمودار ۴

اگر بخواهیم با دقت بیشتری کار کنیم، می‌توانیم به سراغ

نمودار ۵ برویم.

نمودار ۵

- این نمودار بازه‌های مقدار بارندگی را کوچک‌تر کرده

است. به همین دلیل می‌توانیم با دقت بیشتری میزان

بارندگی در استان‌ها را مقایسه کنیم. این نمودار نسبت به

نمودار قبلی دقیق‌تر است.

- این نمودار بارندگی را به تفکیک استان نمایش نداده،

بلکه اگر در یک استان نقاطی با بارش‌های متفاوت وجود

داشته، آن‌ها را به رنگ‌های متفاوت نشان داده است. این

موضوع هم دلیل دیگری است برای اینکه دقت این نمودار

بیشتر است.

- به کمک این نمودار می‌توانیم در مورد تأمین آب،

سیاست‌های کشاورزی، سیاست‌های تراکم جمعیت و...

برای مناطق گوناگون تصمیم بگیریم.

اطلاعاتی که دسترسی به آن‌ها به کمک این نمودار راحت است:

- تعیین میزان دقیق بارش هر استان (با توجه به ترتیب

حروف الفبا که در نمودار رعایت شده، پیدا کردن نام

استان‌ها ساده است).

- تشخیص پربارش‌ترین و کم‌بارش‌ترین استان‌های کشور

و تفاوت میزان بارش آن‌ها.

به‌طور کلی می‌توان گفت این نمودار اطلاعات عددی

دقیقی به ما می‌دهد. اما آنچه به کمک این نمودار راحت

به دست نمی‌آید:

• استان‌های پربارش کشور کدام‌ها هستند؟ چه نسبت

جغرافیایی با هم دارند؟ استان‌های کم‌بارش چطور؟ چه

استان‌هایی میزان بارشی نزدیک به هم دارند؟

• در یک ناحیه جغرافیایی خاص، مثلاً در حوزه آبریز

دریاچه ارومیه، چقدر بارش داریم؟

نمودار جدیدی که در پایین می‌بینید (نمودار ۳)، بعضی

اطلاعات دقیق نمودار میل‌های را ندارد، اما بعضی از

کاستی‌های آن را پوشش می‌دهد:

در این نمودار کمترین میزان بارندگی با رنگ قرمز

نشان داده شده

است به همین

ترتیب مقادیر

بیشتر بارندگی با

رنگ‌های نارنجی،

سبز، آبی کم‌رنگ

و آبی پررنگ

مشخص شده است.

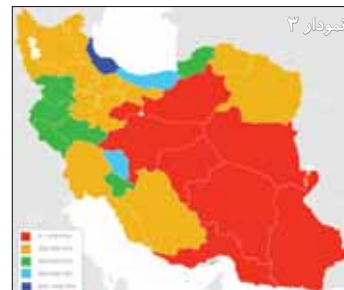
- با یک نگاه سریع به این نمودار می‌توان استان‌های پربارش

و کم‌بارش و موقعیت جغرافیایی آن‌ها را تشخیص داد.

- می‌توان به لحاظ جغرافیایی مقایسه کرد که

در چه نواحی و احتمالاً به‌دلیل کدام عوارض

جغرافیایی، بارش در استان‌های متفاوت

نمودار ۳